

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”

๒. แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

๓. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณทุกท่าน ที่ได้ตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง และตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับและจะใช้สำหรับการทำวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

พระมหาสมชาติ สุวีชาโน
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. อายุ ☐ ต่ำกว่า ๔๐ ปี ☐ ๔๑-๕๐ ปี
☐ ๕๑-๖๐ ปี ☐ ๖๑-๗๐ ปี
☐ ๗๐ ปี ขึ้นไป
๒. พรรษา ☐ น้อยกว่า ๑๐ พรรษา ☐ ๑๑-๒๐ พรรษา
☐ ๒๑-๓๐ พรรษา ☐ ๓๑-๔๐ พรรษา
☐ ๔๑ พรรษาขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา
☐ ปริญญาตรี ☐ อื่นๆ
๔. ตำแหน่ง ☐ เจ้าอาวาส ☐ รองเจ้าอาวาส ☐ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ตอนที่ ๒ แบบวัดระดับสุขภาวะ

ในช่วง ๒ สัปดาห์ที่ผ่านมา	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
๑. ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้					
๒. การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการ					
๓. ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันใหม่ (ทั้งเรื่องงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)					
๔. ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากน้อยเพียงใด					
๕. ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง)					

ในช่วง ๒ สัปดาห์ที่ผ่านมา	ระดับความรู้สึก				
	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
๖. ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ เสมอ					
๗. ท่านรู้สึกพอใจต่อการบวชในพระพุทธศาสนาของตนเอง					
๘. ท่านพอใจในสมณเพศของท่านเสมอ					
๙. ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง กังวล					
๑๐. ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำหน้าที่ผ่านไป ได้ในแต่ละวัน					
๑๑. ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษายาบาล เพื่อที่จะทำงาน หรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน					
๑๒. ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำ					
๑๓. ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อย่างที่ผ่านมา					
๑๔. ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ แค่นั้น					
๑๕. ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีในแต่ละวัน					
๑๖. ท่านพอใจกับสภาพวัดในปัจจุบันนี้มากน้อยเพียงใด					
๑๗. ท่านมีปัจจัยพอใช้จ่ายตามความจำเป็นของสมณะ					
๑๘. ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความ จำเป็น					
๑๙. ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน					
๒๐. ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดในแต่ละวัน					
๒๑. สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่าน					
๒๒. ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของท่าน (หมายถึง การคมนาคม)					
๒๓. ท่านรู้สึกว่าชีวิตท่านมีความหมายต่อสังคม					
๒๔. ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้สะดวก					
๒๕. ท่านคิดว่าคุณภาพชีวิตของท่านเหมาะสมกับสมณเพศ					

อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....ศูนย์บัณฑิตศึกษา, วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม โทร. ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๑
 ที่ ศธ ๖๑๕๖/๖ ๓๑๑๐ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
 เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เรียน พระศรีสุทธี, ดร.

ด้วย พระมหาสมชาติ สุวิชาโน (บุญมี) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๑๑๔๐๕๔๔๓ นิสิตปริญญาโท
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
 ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสงฆ์ในการในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัด
 ร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบ
 มาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
 ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาสุรัชย์ วรสาโก, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาศิศึกษาพุทธโธส
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม

ตรวจแล้ว
 อนุมัติและดำเนินการ
 พระศรีสุทธี
 ๑๑ ธ.ค. ๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม โทร. ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๑
 ที่.....ศธ.๖๑๕๖/๑๓๑๑๑.....วันที่.....๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
 เรื่อง.....ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร รศ.เวทย์ บรรณกรกุล

ด้วย พระมหาสมชาติ สุวิชาโน (บุญมี) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๑๑๔๐๕๔๔๓ นิสิตปริญญาโท
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
 ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัด
 ร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบ
 มาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
 ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาสุรชัย วราสโก, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาศิศึกษาพุทธโธส
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม

นายแพทย์
 ศธ.๖๑๕๖/๑๓๑๑๑
 ๒๕๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบึงกาฬศึกษาพุทธโฆส นครปฐม โทร. ๐๓๔-๒๔๔๙-๓๕๑
 ที่.....ศธ.๖๑๕๖/๑๗๑๐.....วันที่.....๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
 เรื่อง.....ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร.....ผศ.ดร.สิน งามประโคน

ด้วย พระมหาสมชาติ สุวีชาโน (บุญมี) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๑๑๔๐๕๔๔๓ นิสิตปริญญาโท
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
 ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสงฆ์ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัด
 ร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบึงกาฬศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบ
 มาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบึงกาฬศึกษาพุทธโฆส นครปฐม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
 ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาสุรชัย วรสาโก, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บึงกาฬศึกษาพุทธโฆส
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบึงกาฬศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ตรวจ/แก้ไข ๑๐๐
 ๒๕.๑๑.๕๗

ที่ ศธ ๒๑๕๖/จ ๗๑๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๑

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติเคราะหฺตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร รศ.ดร.สุวิญ รักษิตย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาสมชาติ สุวิชาโน (บุญมี) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๑๑๔๐๕๔๔๓ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัด
ร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบ
มาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโฆส นครปฐม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาสุรัชย์ วรสาโ, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บวรศึกษาพุทธโฆส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

๓๕๖๐/๑๕๖
๕ ธันวาคม ๒๕๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม โทร. ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๑
 ที่.....ศธ.๖๑๕๖/๑๓๑๑๑.....วันที่.....๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
 เรื่อง.....ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์.....
 เจริญพร รศ.เวทย์ บรรณกรกุล

ด้วย พระมหาสมชาติ สุวิชาโน (บุญมี) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๑๑๔๐๕๔๔๓ นิสิตปริญญาโท
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
 ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสงฆ์ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัด
 ร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบ
 มาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
 ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาสุรชัย วราสโก, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาศิศึกษาพุทธโธส
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาศิศึกษาพุทธโธส นครปฐม

นายแพทย์
 ศ.ดร. ๒๕๕๗

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจประเมินเครื่องมือวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ข้อที่	รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	IOC	แปลผล
๑	ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวด ท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำใน สิ่งที่ต้องการ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละ วันไหม (ทั้งเรื่องงาน หรือการดำเนิน ชีวิตประจำวัน)	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากน้อย เพียงใด	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบมีความหวัง)	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ เสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	ท่านรู้สึกพอใจต่อการบวชในพระพุทธศาสนา ของตนเอง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	ท่านพอใจในสมณเพศของท่านเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง กังวล	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำ หน้าที่ผ่านไปได้ในแต่ละวัน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาล เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานได้ อย่างที่เคยทำ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อย่างที่ผ่านมา	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจาก เพื่อน ๆ แคไหน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีในแต่	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	IOC	แปลผล
	ละวัน							
๑๖	ท่านพอใจกับสภาพวัดในปัจจุบันนี้น้อยเพียงใด	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	ท่านมีปัจจัยพอใช้จ่ายตามความจำเป็นของสมณะ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	ท่านพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็น	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	ท่านได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดในแต่ละวัน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑	สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่าน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของท่าน (หมายถึงการคมนาคม)	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตท่านมีความหมายต่อสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	ท่านสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้สะดวก	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕	ท่านคิดว่าคุณภาพชีวิตของท่านเหมาะสมกับสมณะเพศ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Itemtotal Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item Total Correlation	Al pha if Item Deleted
Q1	82.7333	55.7885	.2835	.8310
Q2	83.4667	62.1885	-.2984	.8532
Q3	82.5667	53.2195	.6193	.8186
Q4	82.6000	53.4207	.4657	.8235
Q5	82.4333	51.9092	.7212	.8140
Q6	82.5333	52.6023	.5420	.8201
Q7	82.4333	49.3575	.7722	.8079
Q8	82.6333	50.3782	.7120	.8116
Q9	83.1333	67.8437	-.5452	.8790
Q10	82.4333	55.5644	.3669	.8278
Q11	83.5333	61.3609	-.2360	.8496
Q12	82.3667	52.9989	.5686	.8196
Q13	82.4000	55.7655	.3970	.8271
Q14	82.5333	52.8092	.5618	.8196
Q15	82.5333	54.1195	.5178	.8223
Q16	82.4667	57.5678	.1662	.8342
Q17	82.6000	56.2483	.3679	.8282
Q18	82.4667	53.7747	.5130	.8221
Q19	82.5000	55.7069	.4446	.8260
Q20	82.4000	55.8345	.4524	.8260
Q21	82.5000	54.9483	.4788	.8243
Q22	82.5333	52.3954	.6534	.8164
Q23	82.5000	52.3966	.6561	.8164
Q24	82.5667	53.1506	.5719	.8197
Q25	82.7333	54.5471	.4427	.8249

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 25

Al pha = .8333

ภาคผนวก ง

หนังสือออกถึงบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ ศธ ๖๑๕๖/ มทท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโธส นครปฐม
ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (try out)
เรียน เจ้าคณะเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสมชาติ ฉายา สุวีชาโน นามสกุล บุญมี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๑๑๔๐๕๘๔๓
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสภาวะของพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคคลในหน่วยงานที่ท่านบริหารอยู่
จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
ในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโธส นครปฐม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก
ท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระมหาสุชัย วราสโก, ดร.
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บวรศึกษาพุทธโธส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโธส นครปฐม

(พระมหาสุชัย วราสโก, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บวรศึกษาพุทธโธส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโธส นครปฐม

ผู้ประสานงาน
นายภานุมาตร์ เนโส
โทร. ๐๘๙-๕๐๒-๕๐๒๘
Mail: mcupalio01@gmail.com

ที่ ศธ ๒๑๕๖/๗๓/๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาศีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน เจ้าคณะอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสมชาติ ฉายา สุวีชาโน นามสกุล บุญมี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๑๑๔๐๕๔๔๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะของพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองของท่าน จึงขออนุญาตเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสุรชัย วราสโ, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาศีศึกษาพุทธโฆส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาศีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ออก
พระครูสุเมธีวิจิตร
(พระครูสุเมธีวิจิตร)
เจ้าคณะอำเภอสุวรรณภูมิ
๓ มกราคม ๒๕๕๗

ผู้ประสานงาน
นายภานุมาตร เนใส
โทร. ๐๘๙-๕๐๒-๕๐๒๘
Mail: mcupali001@gmail.com

ภาคผนวก จ

ประวัติอำเภอสุวรรณภูมิ-ทุ่งกุลาร้องไห้-ข้าวหอมมะลิโลก

อำเภอสุวรรณภูมิ

อำเภอสุวรรณภูมิ

สุวรรณภูมิแดนคู่พระโกนา พุงกุลาสดไส งานใหญ่บั้ง
ไฟแสน ดินแดนวัฒนธรรม

ข้อมูลทั่วไป

อักษรไทย	อำเภอสุวรรณภูมิ
อักษรโรมัน	Amphoe Suwannaphum
จังหวัด	ร้อยเอ็ด
รหัสทาง ภูมิศาสตร์	๔๕๑๑
รหัสไปรษณีย์	๔๕๑๓๐
	ข้อมูลสถิติ
พื้นที่	๑.๑๐๗.๐๔๒ ตร.กม.

ประชากร	๑๑๖,๔๓๘ คน (พ.ศ.๒๕๕๖)
ความหนาแน่น	๑๐๕.๑๗ คน/ตร.กม.
ที่ตั้ง	<p>ที่ว่าการอำเภอ</p> <p>ที่ว่าการอำเภอสวรรณภูมิ หมู่ที่ ๒</p> <p>ถนนปัทมานนถ์ ตำบลสระคู</p> <p>อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๓๐</p>
พิกัด	<p>๑๕°๓๖′๓๓″N ๑๐๓°๔๘′๑″E</p> <p>๑๕.๖๐๙๑๗°N</p> <p>๑๐๓.๘๐๐๒๘°E</p>
หมายเลขโทรศัพท์	๐ ๔๓๕๘ ๑๐๓๓
หมายเลขโทรสาร	๐ ๔๓๕๘ ๑๒๒๓

อำเภอสุวรรณภูมิ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด ห่างจากตัวจังหวัดร้อยเอ็ดประมาณ ๕๒ กิโลเมตร มีประวัติการก่อตั้งที่ยาวนาน มีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นศูนย์กลางความเจริญทางตอนใต้ของจังหวัด

๑. ที่ตั้งและอาณาเขต
๒. ประวัติศาสตร์
๓. การแบ่งเขตการปกครอง
 - ๓.๑ การปกครองส่วนภูมิภาค
 - ๓.๒ การปกครองส่วนท้องถิ่น
๔. ประชากร
๕. วัด
๖. สถานศึกษา
๗. สถานที่ท่องเที่ยว
๘. เทศกาลสำคัญของอำเภอ
๙. ธนาคาร

๑. ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอสุวรรณภูมิตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองสรวง และอำเภออาจสามารถ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพนมไพร อำเภอหนองฮี และอำเภอโพธิ์ทราย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอรัตนบุรีและอำเภอท่าตูม (จังหวัดสุรินทร์)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเกษตรวิสัย

๒. ประวัติศาสตร์

สมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช พระเจ้ามหาชีวิตแห่งพระนครจันทบุรีศรีสัตนาคนหุตเสด็จสวรรคตในพ.ศ. ๒๒๓๑ พระองค์มีพระราชโอรสที่ยังทรงพระเยาว์มากองค์หนึ่งพระนามว่า เจ้าองค์หล่อ พระชนม์ ๓ พรรษา พระยาแสนสุรินทรลือชัยไกรเสนาบดีศรีสรราชสงคราม (ท้าวมละ) ตำแหน่งพระยาเมืองแสนหรืออัครมหาเสนาบดีฝ่ายขวา จึงถือโอกาสแย่งเอาราชสมบัติจากพระราชกุมารที่ยังทรงพระเยาว์ เพื่อความชอบธรรมในการครองอำนาจพระยาเมืองแสนจึงหมายจะบังคับเอาเจ้านางสุมังคลราชเทวีพระมเหสีของสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช พระมารดาของเจ้าองค์หล่อและขณะนั้นพระนางก็ทรงพระครรภ์อยู่ด้วย มาเป็นมเหสีของตนเพื่อความชอบธรรมในราชบัลลังก์แต่พระนางไม่ยอม พระนางจึงขอความช่วยเหลือไปยังเจ้าราชครูหลวง วัดโพนเสม็ด (ญาคูขี้หอม)

เจ้าราชครูหลวง วัดโพนเสม็ดจึงวางอุบายให้ให้ศิษย์นำเสด็จพระนางเสด็จหนีไปหลบซ่อนที่ภูชะง้อหอคำ (อยู่ในแขวงบริคำไชย) และต่อมาพระนางได้ประสูติการพระราชโอรส เจ้าราชครูหลวงถวายพระนามว่า เจ้าหน่อกระษัตริย์ ส่วนเจ้าองค์หล่อนั้นขุนนางที่จงรักภักดีพาหนีไปยังเมืองพานกุน

พระยาเมืองแสน เห็นว่าเจ้าราชครูหลวงวัดโพนเสม็ดเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือวางอุบายให้เจ้านางสุมังคลราชเทวีหลบหนีเป็นแน่ อีกทั้งเจ้าราชครูหลวงยังเป็นที่เคารพของราชวงศ์ล้านช้าง มีลูกศิษย์ที่เป็นเชื้อพระวงศ์และเป็นขุนนางในราชสำนักเป็นจำนวนมาก รวมถึงราษฎรล้านช้างก็ให้ความเคารพเชื่อฟังนับถือมาก ต่อไปในภายหน้าเจ้าราชครูหลวงวัดโพนเสม็ดคงจะวางอุบายชิงเอาบ้านเมืองกลับไปถวายเชื้อพระวงศ์ล้านช้างองค์ใดองค์หนึ่งอย่างแน่นอน จึงวางอุบายจะกำจัดเจ้าราชครูหลวงวัดโพนเสม็ด

เจ้าราชครูหลวงเองก็รู้ตัวอยู่แล้วว่าพระยาเมืองแสนหาทางจะกำจัดตน เจ้าราชครูหลวงจึงวางอุบายหนีด้วยการไปบูรณพระธาตุพนม ให้เจ้าแก้วมงคลแล้วและลูกศิษย์รวบรวมกำลังคนนัดแนะกันหนีออกจากพระนครจันทบุรีไปยังนครพนม ให้เจ้าจันทรสุนทรวงศ์ไปอารักขาเจ้านางสุมังคลราชเทวีและเจ้าหน่อกระษัตริย์มายังบ้านจิวพันลำสมสนุก

เจ้าราชครูหลวงได้บูรณพระธาตุพนมอยู่สามปีจึงเสร็จ แล้วก็พาคณะศิษย์เดินทางลงทิศใต้เพื่อที่จะหาสถานที่ตั้งบ้านเมือง ระหว่างทางมีชาวบ้านขอติดตามไปด้วยเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งได้เดินทางล้าเข้าไปในดินแดนกรุงกัมพูชา พระเจ้ากรุงกัมพูชาจึงเรียกเก็บส่วย เจ้าราชครูจึงได้พาคณะเดินทางกลับขึ้นมาตามลำน้ำโขงจนถึงเมืองหนึ่งนามว่า นครกาละจำปากนาคบุรีศรี ซึ่งมีเจ้าผู้ครองนครเป็นผู้หญิงที่ทรงพระชราภาพมากแล้ว เจ้าราชครูหลวงจึงขอเข้าพักในเขตนครกาละจำปากนาคบุรีศรี

เจ้านางผู้ครองนครกาละจำปากนาคนบุรีศรีซึ่งทรงชราภาพมากไม่สามารถบริหารบ้านเมืองได้และพระองค์ก็ทรงศรัทธาเจ้าราชครูหลวงเป็นอย่างมาก จึงทรงมอบพระราชอำนาจให้เจ้าราชครูหลวงเป็นผู้สำเร็จราชการทุกอย่างในพระนคร

พ.ศ. ๒๒๕๒ เจ้าราชครูหลวงจึงให้เจ้าแก้วมงคลนำกำลังขึ้นไปบ้านจั่วพันลำสมสนุก เพื่อช่วย เจ้าจันทรสุนทรวิวงศ์เชิญเสด็จเจ้าหน่อกระษัตริย์และพระมารดาไปยังนครกาละจำปากนาคนบุรีศรี ต่อมาเกิดความวุ่นวายขึ้นในพระนครกาละจำปากนาคนบุรีศรี แต่สามารถปราบได้อย่างรวดเร็ว

พ.ศ. ๒๒๕๖ เจ้าราชครูหลวง จึงจัดพระราชพิธีราชาภิเษกเจ้าหน่อกระษัตริย์ ขึ้นเป็นพระเจ้ามหาชีวิต ถวายพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร ครองราชย์สมบัติเป็นเอกราช เปลี่ยนนามนครใหม่ ว่า นครจำปาสักนคนบุรีศรี (อาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์) จัดการบ้านเมืองตามโบราณราชประเพณีล้านช้างทุกประการ

และมีพระราชโองการให้ เจ้าแก้วมงคล โอรสของเจ้าองค์ศรีวิชัย, พระนัดดาของเจ้ามหาอุปราชศรีธรรมมงคล, พระราชปนัดดาของสมเด็จพระเจ้าศรีธรรมวงษาราช (เจ้ามหาอุปราชศรีธรรมวงษา หรือสยามออกพระนามว่า พระมหาอุปราชวรวัธ) นำกำลังในสังกัดข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งเมืองขึ้นบนบริเวณที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ(แม่น้ำเสียว) ซึ่งเป็นแหล่งเกลือและนาข้าวที่อุดมสมบูรณ์ ให้ชื่อว่า เมืองทุ่งศรีภูมิ มีพระราชโองการให้ เจ้าแก้วมงคล เป็นเจ้าผู้ครองเมืองทุ่งศรีภูมิ (องค์ที่ ๑) ให้เจ้ามีดดำโดนเป็นอุปราช มีการจัดการบริหารบ้านเมืองเช่นเดียวกับนครจำปาสักนคนบุรีศรี

พ.ศ. ๒๒๖๘ เจ้าแก้วมงคล สิ้นพระชนม์ เมื่อ ๘๔ พรรษา มีโอรส ๒ องค์ คือ เจ้ามีดดำโดน, เจ้าสุทนต์มณี สมเด็จพระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรจึงมีพระราชโองการให้ เจ้ามีดดำโดนอุปราช ขึ้นเป็นเจ้าผู้ครองเมืองทุ่งศรีภูมิ (องค์ที่ ๒) ให้เจ้าสุทนต์มณีเป็นอุปฮาดเมืองทุ่งศรีภูมิ เจ้ามีดดำโดนได้ตั้งแต่งตำแหน่งเมืองแสน เมืองจันทร์ ท้าว เพี้ย เต็มอัตรากำลังเช่นเมืองหลวงทุกประการ

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรทรงพระประชวร จึงมีพระราชโองการให้เจ้ามหาอุปราชไชยกุมารเป็นผู้สำเร็จราชการ

พ.ศ. ๒๒๘๐ สมเด็จพระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรเสด็จสวรรคต พระชนม์ได้ ๕๐ พรรษา ครองราชย์สมบัติได้ ๒๕ ปี เจ้ามหาอุปราชไชยกุมาร จึงขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงพระนามว่า สมเด็จพระพุทธเจ้าองค์หลวง และมีพระราชโองการให้เจ้าธรรมเทโวผู้เป็นพระราชอนุชาเป็นเจ้ามหาอุปราช พ.ศ. ๒๓๐๖ เจ้าผู้ครองเมืองทุ่งศรีภูมิ (เจ้ามีดดำโดน) สิ้นพระชนม์ มีโอรส ๒ องค์ คือ เจ้าเชียง เจ้าสุน สมเด็จพระพุทธเจ้าองค์หลวง พระเจ้ามหาชีวิตจึงมีพระราชโองการให้เจ้าสุทนต์มณีอุปราชขึ้นเป็นเจ้าผู้ครองเมืองทุ่งศรีภูมิ (องค์ที่ ๓) เจ้าเชียงและเจ้าสุนโอรสเจ้ามีดดำโดนเจ้าผู้ครองเมืององค์ก่อนไม่พอใจ จึงสมคบกับขุนนางส่วนหนึ่งหนีไปพึ่งขุนหลวงเอกทัศแห่งกรุงศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๓๐๘ เจ้าเชียงและเจ้าสุนเมื่อไปถึงอยุธยาแล้วจึงของกองทัพเพื่อจะขึ้นมาตีเมืองทุ่งศรีภูมิ หากตีเมืองได้ เจ้าเชียงจะขึ้นเป็นเจ้าผู้ครองเมืองและจะขอเป็นเมืองประเทศราชส่งเครื่องบรรณาการแก่อยุธยา แต่ระหว่างนั้นอยุธยากำลังถูกกองทัพพระเจ้ามังระแห่งกรุงย่างกุ้งรุกรานไม่สามารถส่งกองทัพขึ้นมาได้ ทางอยุธยาจึงส่งรวบรวมกำลังหัวเมืองขึ้นของอยุธยาที่อยู่ใกล้เข้าตีเมืองทุ่งศรีภูมิจนแตก ประกอบกับช่วงนั้นทางนครจำปาสักนักบวชเกิดความวุ่นวายสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตพระพุทธเจ้าองค์หลวงทรงอ่อนแอไม่สามารถส่งกองทัพมาช่วยได้ เจ้าสุนต้มฉินจึงทิ้งเมืองหนี เจ้าเชียงจึงขึ้นเป็นเจ้าผู้ครองเมือง (องค์ที่ ๔) และให้เจ้าสุนเป็นอุปราช เมืองทุ่งศรีภูมิจึงตกเป็นเมืองประเทศราชของกรุงศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๓๑๐ กองทัพพระเจ้ามังระก็ตีกรุงศรีอยุธยาแตกเป็นเหตุให้อาณาจักรอยุธยาล่มสลาย แต่ไม่นานในปลายปีเดียวกันพระยาตากขุนนางของกรุงศรีอยุธยาก็รวบรวมกองทัพขับไล่กองกำลังของพระเจ้ามังระที่ประจำอยู่ในอยุธยาแตกหนีกลับไปได้ และพระยาตากก็สถาปนาราชวงศ์ใหม่และย้ายเมืองหลวงมายังกรุงธนบุรี

พ.ศ. ๒๓๑๙ พระเจ้ากรุงธนบุรีได้ส่งกองทัพขึ้นมารวบรวมหัวเมืองที่เคยเป็นเมืองประเทศราชของกรุงศรีอยุธยาให้กลับไปเป็นเมืองประเทศราชส่งบรรณาการให้กับกรุงธนบุรี กองทัพกรุงธนบุรีมาถึงเมืองทุ่งศรีภูมิเจ้าผู้ครองเมืองทุ่งศรีภูมิ (เจ้าเชียง) จึงออกไปอ่อนน้อมขอส่งเครื่องบรรณาการให้กรุงธนบุรีเช่นเดียวกับที่เคยส่งให้กรุงศรีอยุธยา เมื่อถึงเมืองกองทัพกรุงธนบุรีเข้าเมืองแล้ว เจ้าผู้ครองเมืองทุ่งศรีภูมิ (เจ้าเชียง) เห็นว่าเมืองทุ่งศรีภูมินั้นเสียหายมาตั้งแต่ครั้งกองทัพอยุธยาเข้าตีประกอบกับตัวเมืองตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำเสียถึงฤดูฝนน้ำก็ท่วม จึงปรึกษากับแม่ทัพกรุงธนบุรีเพื่อขอพระราชโองการย้ายเมืองไปยังดงข้างสาร ซึ่งห่างจากตัวเมืองเดิมประมาณ ๑๐๐ เส้น พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดให้ย้ายเมืองตามที่ขอ และพระราชทานนามเมืองใหม่ว่า เมืองสุวรรณภูมิประเทศราช

เป็นธรรมเนียมของล้านช้างอยู่แล้วว่าเมืองมีเมืองต้องมีวัดเพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของขุนนางและชาวเมือง เจ้าผู้ครองเมืองทุ่งศรีภูมิ (เจ้าเชียง) ได้สร้างวัดขึ้นสองวัด คือ วัดกลางและวัดใต้ สร้างสิมหลวง(พระอุโบสถ) กว้างห้าวา ยาวแปดวา สูงหกวา สร้างพระประธานด้วยอิฐแลปูนลงรักปิดทอง หน้าตักกว้างสี่ศอกคืบ สูงแปดศอกคืบ เหมือนกันทั้งสองวัด

พ.ศ. ๒๓๒๕ เกิดเหตุวุ่นวายในกรุงธนบุรี เป็นเหตุให้พระเจ้ากรุงธนบุรีสวรรคต เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินกรุงเทพฯ (รัชกาลที่ ๑) เปลี่ยนราชวงศ์ใหม่ เมืองสุวรรณภูมิจึงตกเป็นส่วนหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่นั้นมา

พ.ศ. ๒๔๕๑ เมืองสุวรรณภูมิถูกลดฐานะเป็นอำเภอ ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ชื่อว่า "อำเภอสวรรณภูมิ" ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ว่าการอำเภอเดิมตั้งอยู่ที่ ดงท้าวสารหรือดงข้างสาร อันเป็นที่ตั้งดงเมืองเก่าสมัยขอม

พ.ศ. ๒๔๘๗ เห็นว่าบริเวณเมืองเก่าคับแคบไม่สะดวกแก่การขยายเมือง จึงย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งที่ "ดงป่าก่อ" ห่างจากดงช้างสารไปทางทิศเหนือประมาณ ๑ กิโลเมตร บริเวณดังกล่าวเรียกว่า "เมืองใหม่" เป็นสถานที่ตั้งของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ มีผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรก คือ หลวงประชาบาล

๓. การแบ่งเขตการปกครอง

๓.๑ การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอสุวรรณภูมิแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๑๕ ตำบล ๑๙๕ หมู่บ้าน ได้แก่

๑. สระคู	(Sa Khu)	๒๑	หมู่บ้าน
๒. ดอกไม้	(Dok Mai)	๑๔	หมู่บ้าน
๓. นาใหญ่	(Na Yai)	๑๕	หมู่บ้าน
๔. หินกอง	(Hin Kong)	๑๖	หมู่บ้าน
๕. เมืองทุ่ง	(Mueang Thung)	๘	หมู่บ้าน
๖. หัวโชน	(Hua Thon)	๑๒	หมู่บ้าน
๗. บ่อพันขัน	(Bo Phan Khan)	๙	หมู่บ้าน
๘. ทุ่งหลวง	(Thung Luang)	๑๕	หมู่บ้าน
๙. หัวช้าง	(Hua Chang)	๑๒	หมู่บ้าน
๑๐. น้ำคำ	(Nam Kham)	๑๖	หมู่บ้าน
๑๑. ห้วยหินลาด	(Huai Hin Lat)	๑๒	หมู่บ้าน
๑๒. ช้างเผือก	(Chang Phueak)	๑๑	หมู่บ้าน
๑๓. ทุ่งกุลา	(Thung Kula)	๑๓	หมู่บ้าน
๑๔. ทุ่งศรีเมือง	(Thung Si Mueang)	๑๑	หมู่บ้าน
๑๕. จำปาขัน	(Champa Khan)	๑๒	หมู่บ้าน

๓.๒ การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอสุวรรณภูมิประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑๖ แห่ง ได้แก่

๑. เทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลสระคู
๒. เทศบาลตำบลจำปาขัน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลจำปาขันทั้งตำบล
๓. เทศบาลตำบลหินกอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหินกองทั้งตำบล
๔. เทศบาลตำบลทุ่งกุลา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งกุลาทั้งตำบล
๕. เทศบาลตำบลทุ่งหลวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งหลวงทั้งตำบล
๖. เทศบาลตำบลดอกไม้ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดอกไม้ทั้งตำบล
๗. องค์การบริหารส่วนตำบลสระคู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสระคู (นอกเขตเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ)

๘. องค์การบริหารส่วนตำบลนาใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาใหญ่ทั้งตำบล
๙. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองทุ่ง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองทุ่งทั้งตำบล
๑๐. องค์การบริหารส่วนตำบลหัวโทน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวโทนทั้งตำบล
๑๑. องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อพันขัน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ่อพันขันทั้งตำบล
๑๒. องค์การบริหารส่วนตำบลหัวช้าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวช้างทั้งตำบล
๑๓. องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำคำ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลน้ำคำทั้งตำบล
๑๔. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหินลาด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยหินลาดทั้งตำบล
๑๕. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างเผือก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลช้างเผือกทั้งตำบล
๑๖. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งศรีเมืองทั้งตำบล

๔.ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป และมีอาชีพเสริมอื่น ๆ เช่น เลี้ยงสัตว์ รวมกลุ่มทำสินค้าหัตถกรรม และอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยมีซึ่งลำน้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านมีหลายสาย คือ ลำน้ำเสียว ลำน้ำพลับพลา ห้วยหินลาด และลำน้ำมูล

๕. วัด

วัดที่สำคัญในเขตอำเภอสุวรรณภูมิมีดังต่อไปนี้

๑. วัดไต้ไฉธรรม
๒. วัดกลาง
๓. วัดสว่างโพธิ์ทอง
๔. วัดเจริญราษฎร์
๕. วัดทุ่งสถิตีวัน
๖. วัดเหนือสุวรรณวราราม

๖. สถานศึกษา

ระดับวิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิคสุวรรณภูมิ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สำคัญในเขตอำเภอสุวรรณภูมิมีดังต่อไปนี้

๑. วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย สุวรรณภูมิ
๒. โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล
๓. โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย

โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่สำคัญในเขตอำเภอสุวรรณภูมิมีดังต่อไปนี้

๑. โรงเรียนเมืองสุวรรณภูมิ
๒. โรงเรียนเมืองใหม่สุวรรณภูมิ
๓. โรงเรียนดอนแฮดวิทยา
๔. โรงเรียนกระดังทอง
๕. โรงเรียนการกุศลวัดกลาง
๖. โรงเรียนเจริญศึกษา
๗. โรงเรียนอนุบาลศรีภูมิวิทยารักษ์
๘. โรงเรียนบ้านน้ำคำน้อย

๗. สถานที่ท่องเที่ยว

๑. ปรากฏ์พระโกนา
๒. ปรากฏ์กาสิงห์
๓. ป่อพันขัน
๔. งานบุญบั้งไฟอำเภอสุวรรณภูมิ
๕. สิมวัดไตรภูมิคณาจารย์
๖. สิมวัดสระเกตุ

๘. เทศกาลสำคัญของอำเภอ

บุญบั้งไฟ

งานประเพณีบุญบั้งไฟอำเภอสุวรรณภูมิ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันเสาร์ อาทิตย์แรกของเดือนมิถุนายน ณ ลานอนุสาวรีย์พระรัตนวงษา (ท้าวเซียง) และหน้าว่าการอำเภอสุวรรณภูมิ

๙. ธนาคาร

๑. ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาสุวรรณภูมิ
๒. ธนาคารกรุงไทย สาขาสุวรรณภูมิ
๓. ธนาคารออมสิน สาขาสุวรรณภูมิ
๔. ธนาคารกสิกรไทย สาขาสุวรรณภูมิ
๕. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสุวรรณภูมิ
๖. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอ้อยเมืองใหม่สุวรรณภูมิ

วัดราษฎร์ในอำเภอสุวรรณภูมิ

วัดราษฎร์มหานิกาย

๑.	วัดโคกฮ้าง	ตำบลจำปาขัน
๒.	วัดหญ้าหนอง	ตำบลจำปาขัน
๓.	วัดโพนทัน	ตำบลจำปาขัน
๔.	วัดปลาข้าว	ตำบลจำปาขัน
๕.	วัดธาตุตาเนร	ตำบลจำปาขัน
๖.	วัดใต้ตาเนร	ตำบลจำปาขัน
๗.	วัดละอองธรรมาวาสา	ตำบลจำปาขัน
๘.	วัดคำพรินทร์	ตำบลช้างเผือก
๙.	วัดโนนม่วง	ตำบลช้างเผือก
๑๐.	วัดบ้านซึกา	ตำบลช้างเผือก
๑๑.	วัดบ้านค้อ	ตำบลช้างเผือก
๑๒.	วัดบ้านหนองบัว (หนองบัว)	ตำบลช้างเผือก
๑๓.	วัดเปลือยใหญ่	ตำบลช้างเผือก
๑๔.	วัดบ้านช้างเผือก	ตำบลช้างเผือก
๑๕.	สำนักสงฆ์ป่าไพรสมนธ์	ตำบลช้างเผือก
๑๖.	สำนักสงฆ์บ้านแดง	ตำบลช้างเผือก
๑๗.	สำนักสงฆ์โนนสว่าง	ตำบลช้างเผือก
๑๘.	วัดนิกรบำรุง	ตำบลดอกไม้
๑๙.	วัดบ้านแคน	ตำบลดอกไม้
๒๐.	วัดบ้านโคกน้อย	ตำบลดอกไม้
๒๑.	วัดบ้านโคกใหญ่	ตำบลดอกไม้
๒๒.	วัดบ้านดอกไม้	ตำบลดอกไม้
๒๓.	วัดบ้านภูงา	ตำบลดอกไม้
๒๔.	วัดบ้านยางเลิง	ตำบลดอกไม้
๒๕.	วัดป่าไร่	ตำบลดอกไม้
๒๖.	วัดใหม่หมอต้า	ตำบลดอกไม้
๒๗.	สำนักสงฆ์บ้านเปลือย	ตำบลดอกไม้
๒๘.	สำนักสงฆ์บ้านค้อ	ตำบลดอกไม้
๒๙.	สำนักสงฆ์ใต้โพธิ์ทอง	ตำบลดอกไม้
๓๐.	วัดทักษิณชลธาร	ตำบลทุ่งกุลา
๓๑.	วัดบ้านจาน	ตำบลทุ่งกุลา
๓๒.	วัดสระเคียนชัย	ตำบลทุ่งกุลา
๓๓.	วัดสว่างโนนตาด	ตำบลทุ่งกุลา

๓๔.	วัดสว่างโนนตาด	ตำบลทุ่งกุลา
๓๕.	วัดสาหร่ายมิ่งคลาราม	ตำบลทุ่งกุลา
๓๖.	วัดฮ่องสังข์	ตำบลทุ่งกุลา
๓๗.	วัดโนนม่วง	ตำบลทุ่งกุลา
๓๘.	วัดบ้านขาว	ตำบลทุ่งกุลา
๓๙.	วัดบ้านสังข์ใหญ่	ตำบลทุ่งกุลา
๔๐.	วัดท่าสมอ	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๑.	วัดบ้านหว้าน	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๒.	วัดผดุงปริยัติ	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๓.	วัดวานรนิวาส	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๔.	วัดสามัคคีธรรม	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๕.	วัดหนองเม็ก	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๖.	วัดบ้านแสง	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๗.	วัดจำปานคร	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๘.	สำนักสงฆ์บ้านไผ่เงิน	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๔๙.	สำนักสงฆ์ดอนปู่ตา	ตำบลทุ่งศรีเมือง
๕๐.	วัดโนนสวรรค์	ตำบลทุ่งหลวง
๕๑.	วัดบ้านตาหยวก	ตำบลทุ่งหลวง
๕๒.	วัดบ้านสระโพ้นทอง	ตำบลทุ่งหลวง
๕๓.	วัดพลับปลาชัย	ตำบลทุ่งหลวง
๕๔.	วัดโพ้นเตือ	ตำบลทุ่งหลวง
๕๕.	วัดสว่างทรายทอง	ตำบลทุ่งหลวง
๕๖.	วัดบ้านร้านหญ้า	ตำบลทุ่งหลวง
๕๗.	วัดคูดินทราย	ตำบลทุ่งหลวง
๕๘.	วัดบ้านโนนสมบูรณ์	ตำบลทุ่งหลวง
๕๙.	สำนักสงฆ์บ้านโพ้นจั่ว	ตำบลทุ่งหลวง
๖๐.	วัดเจริญอัมพวัน	ตำบลนาใหญ่
๖๑.	วัดชัยอำนาจ	ตำบลนาใหญ่
๖๒.	วัดดงหัวเรือ	ตำบลนาใหญ่
๖๓.	วัดธาตุนาใหญ่	ตำบลนาใหญ่
๖๔.	วัดบ้านตาแหลว (เสโนทัย)	ตำบลนาใหญ่
๖๕.	วัดบ้านน่าน้อย	ตำบลนาใหญ่
๖๖.	วัดบ้านเม็ก	ตำบลนาใหญ่
๖๗.	วัดบ้านหางเหย	ตำบลนาใหญ่
๖๘.	วัดป่าภูเหลื่อม	ตำบลนาใหญ่

๖๙.	วัดโพนยานาง (เกาะสว่าง)	ตำบลดอนใหญ่
๗๐.	วัดดงสวนผึ้ง ตำบลดอนคำ	ตำบลดอนใหญ่
๗๑.	วัดบ้านน้ำคำ (สระเกตุ)	ตำบลดอนคำ
๗๒.	วัดบ้านเหวอ (โพธิ์ทอง)	ตำบลดอนคำ
๗๓.	วัดประทุมชาติ	ตำบลดอนคำ
๗๔.	วัดโพธิ์ทอง	ตำบลดอนคำ
๗๕.	วัดสระบัว	ตำบลดอนคำ
๗๖.	วัดสิงห์ทอง	ตำบลดอนคำ
๗๗.	วัดสุวรรณาราม	ตำบลดอนคำ
๗๘.	วัดแสงสว่าง	ตำบลดอนคำ
๗๙.	วัดสระเกตุ	ตำบลดอนคำ
๘๐.	สำนักสงฆ์ประทุม	ตำบลดอนคำ
๘๑.	สำนักสงฆ์สระพังทอง	ตำบลดอนคำ
๘๒.	ศูนย์ปฏิบัติธรรม	ตำบลดอนคำ
๘๓.	วัดกลางมิ่งมงคล	ตำบลบ่อพันขัน
๘๔.	วัดใต้ตาเณร	ตำบลบ่อพันขัน
๘๕.	วัดธาตุตาเณร	ตำบลบ่อพันขัน
๘๖.	วัดบุปผาราม	ตำบลบ่อพันขัน
๘๗.	วัดปลาข้าว	ตำบลบ่อพันขัน
๘๘.	วัดโพธิ์ชัย	ตำบลบ่อพันขัน
๘๙.	วัดโพธิ์สว่าง	ตำบลบ่อพันขัน
๙๐.	วัดโพนทัน	ตำบลบ่อพันขัน
๙๑.	วัดเวฬุวันวราราม	ตำบลบ่อพันขัน
๙๒.	วัดสว่างโพธิ์ชัย	ตำบลบ่อพันขัน
๙๓.	วัดตะเคียน	ตำบลบ่อพันขัน
๙๔.	วัดโพธิ์ทองกิจ	ตำบลบ่อพันขัน
๙๕.	วัดป่าชัยยาราม	ตำบลเปลือย
๙๖.	วัดลำโพง	ตำบลเปลือย
๙๗.	วัดหำงหัว	ตำบลเปลือย
๙๘.	วัดอรุณราชภูริวราราม	ตำบลเปลือย
๙๙.	วัดบึงหำงหัว	ตำบลเปลือย
๑๐๐.	วัดสำราญสามัคคี	ตำบลเปลือย
๑๐๑.	วัดโพธิ์ศรีสว่างอุดมเวช	ตำบลเปลือย
๑๐๒.	วัดโนนพัฒนา	ตำบลเปลือย
๑๐๓.	สำนักสงฆ์ทุ่งน้อยสามัคคี	ตำบลเปลือย

๑๐๔.	วัดจำปานคร	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๐๕.	วัดดงเมืองเก่า	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๐๖.	วัดด่านน้อย	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๐๗.	วัดมิ่งหาราม	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๐๘.	วัดยางเครือ	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๐๙.	วัดหนองพันมูล	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๑๐.	วัดหนองสิม	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๑๑.	วัดป่ายางเครือ	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๑๒.	วัดหนองไค้	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๑๓.	สำนักสงฆ์กุ้อรัมย์	ตำบลเมืองทุ่ง
๑๑๔.	วัดกลาง	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๑๕.	วัดกุ้พระโกนา	ตำบลสระคูเขต ๑
๑๑๖.	วัดเจริญราษฎร์	ตำบลสระคูเขต ๑
๑๑๗.	วัดดอนธาตุทอง	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๑๘.	วัดดอนสังข์วนาราม	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๑๙.	วัดใต้	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๒๐.	วัดสว่างโพธิ์ทอง	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๒๑.	วัดดอนยาง	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๒๒.	วัดโพนครกน้อย	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๒๓.	วัดดอนพิมาน	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๒๔.	วัดสนาม	ตำบลสระคู เขต ๑
๑๒๕.	วัดโพนสูง	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๒๖.	วัดบ้านหนองตอกแป้น	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๒๗.	วัดทุ่งลัทธิวัน	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๒๘.	วัดน้ำค่าน้อย	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๒๙.	วัดบ้านสนาม	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๓๐.	วัดบ้านหม้า (อุดมศิลป์)	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๓๑.	วัดสว่างโพธิ์ทอง	ตำบลสระคูเขต ๒
๑๓๒.	วัดเหนือสุวรรณภูมิ	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๓๓.	วัดเอี่ยมศรีธา	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๓๔.	วัดบ้านหม้า	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๓๕.	สำนักสงฆ์เทพอำนาจ(บ้านแว้ง)	ตำบลสระคู เขต ๒
๑๓๖.	วัดเขมาราม	ตำบลห้วยหินลาด
๑๓๗.	วัดเจริญชัย	ตำบลห้วยหินลาด
๑๓๘.	วัดป่าศิรีวัน	ตำบลห้วยหินลาด

๑๓๙.	วัดโพธิ์ทอง	ตำบลห้วยหินลาด
๑๔๐.	วัดอัมพวันธิญาราม	ตำบลห้วยหินลาด
๑๔๑.	วัดปทุมมงคล	ตำบลห้วยหินลาด
๑๔๒.	วัดโพธิ์ทอง (บ้านใหม่โพธิ์ชัย)	ตำบลห้วยหินลาด
๑๔๓.	สำนักสงฆ์มงคลธรรมจริญ	ตำบลห้วยหินลาด
๑๔๔.	สำนักสงฆ์สงวนชัยวนาราม	ตำบลห้วยหินลาด
๑๔๕.	สำนักสงฆ์คำชัยเจริญ	ตำบลห้วยหินลาด
๑๔๖.	วัดคำบอน	ตำบลหัวโทน
๑๔๗.	วัดเจริญชัย	ตำบลหัวโทน
๑๔๘.	วัดไตรภูมิ	ตำบลหัวโทน
๑๔๙.	วัดบรมธงชัย	ตำบลหัวโทน
๑๕๐.	วัดยางคำ	ตำบลหัวโทน
๑๕๑.	วัดราษฎร์บำรุง	ตำบลหัวโทน
๑๕๒.	วัดเวฬุวัน	ตำบลหัวโทน
๑๕๓.	สำนักสงฆ์บ้านกระยอม	ตำบลหัวโทน
๑๕๔.	สำนักสงฆ์บ้านหนอง	ตำบลหัวโทน
๑๕๕.	วัดחדเค้าพัฒนา	ตำบลหินกอง
๑๕๖.	วัดเจริญมงคล	ตำบลหินกอง
๑๕๗.	วัดทุ่งสามัคคี	ตำบลหินกอง
๑๕๘.	วัดบ้านตังหมอง	ตำบลหินกอง
๑๕๙.	วัดบ้านหนองอีเข้ม	ตำบลหินกอง
๑๖๐.	วัดโพนดวน	ตำบลหินกอง
๑๖๑.	วัดเล่าข้าว	ตำบลหินกอง
๑๖๒.	วัดส้มโฮง	ตำบลหินกอง
๑๖๓.	วัดสว่างอารมณ์	ตำบลหินกอง
๑๖๔.	วัดสองชั้น	ตำบลหินกอง
๑๖๕.	วัดสุทธาวีลย์ (สุธาวิลย์)	ตำบลหินกอง
๑๖๖.	วัดหินกอง	ตำบลหินกอง
๑๖๗.	สำนักสงฆ์โพนละมั่ง	ตำบลหินกอง
๑๖๘.	สำนักสงฆ์โนนมันป่า	ตำบลหินกอง
๑๖๙.	สำนักสงฆ์โพนฝ้าย	ตำบลหินกอง

ทุ่งกุลาร้องไห้

๑. บริบทพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

ผลงานการวิจัยของนักวิจัยในเครือข่ายพื้นที่ท้องถิ่นทุ่งกุลาร้องไห้ได้ศึกษาเรื่องราวด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ การทำมาหากิน การพัฒนาของภาครัฐและผลกระทบจากการพัฒนาของภาครัฐ การศึกษาประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของคนทุ่งกุลา การอพยพย้ายถิ่นของคนภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ ด้านทรัพยากรในท้องถิ่น เมื่อนำมาจัดเป็นหมวดหมู่แล้วเหมาะสมที่จะนำมาเรียบเรียงสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ให้มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี จึงนำมากำหนดเป็นกรอบของหลักสูตรการเรียนรู้เป็นสาระเพิ่มเติมที่ ๖ ในวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทุ่งกุลาร้องไห้ โดยกำหนด ๕ พื้นที่ในเขตทุ่งกุลาเป็นพื้นที่นาร่องการสร้างหลักสูตร คือ ที่ยึดกรอบเนื้อหาสาระเนื้อหาเดียวกับหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทุ่งกุลาร้องไห้เป็นหลัก

๒. อาณาเขตทุ่งกุลาร้องไห้

สภาพภูมิศาสตร์ทุ่งกุลาร้องไห้เริ่มปรากฏตั้งแต่ยุค Jurassic ตอนปลาย ถึงต้นยุค Cretaceous ราว ๑๓๕ ล้านปีมาแล้ว เกิดยุคน้ำแข็งและแผ่นดินไหว เกิดการสูญเสยครั้งใหญ่ของสัตว์เลื้อยคลาน และมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิประเทศของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กล่าวคือน้ำทะเลได้ทะลักเข้ามาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ในส่วนของแอ่งโคราชเริ่มจมลงทำให้เกิดชั้นเกลือและยิปซัมในชุดหินโคราชที่อยู่ต่ำลงไปประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ ฟุต

ต่อมาปลายยุค Cretaceous ต่อกับยุค Tertiary ราว ๖๘-๗๐ ล้านปีมาแล้ว เปลือกโลกเริ่มหมุนตัวแทรกขึ้นมาของหินแกรนิต ทำให้แอ่งโคราชเริ่มยกตัวขึ้นในระยะนี้และแรงดันภายในโลกทำให้เกิดรอยเลื่อน (Fault) ขึ้นทางด้านตะวันตก และด้านใต้ของภาคเกิดเป็นเทือกเขาทางด้านตะวันตกของภูมิภาคคือแนวเทือกเขาตองพญาเย็น และเทือกเขาเพชรบูรณ์ สำหรับเทือกเขาด้านใต้คือเทือกเขาดงรักและเทือกเขาสนกำแพงขึ้นพร้อมๆกันนั้นได้เกิดแรงบีบอัดตัวภายในโลก ทำให้เปลือกโลกโก่งตัว (Fold) เป็นเทือกเขาภูพาน และเทือกเขาภูพานก็ได้แบ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสองแอ่ง คือ แอ่งโคราช (Korat basin) และแอ่งสกลนคร(Sakol nakhon basin)แนวของชั้นหินทำมุม ๕-๑๐ องศา สู่กลางแอ่ง สำหรับทุ่งกุลาร้องไห้ตั้งอยู่ในแอ่งโคราช

ในยุค Quaternary หรือประมาณ ๒ - ๓ ล้านปีมาแล้ว ลักษณะของทุ่งกุลาร้องไห้นั้นน่าจะเป็นแอ่งน้ำเก่าซึ่งไม่ต่างจากหนองหาน จังหวัดสกลนครในปัจจุบันนัก เนื่องจากการสลายตัวของชุดหินโคราช โดยเฉพาะหินทรายได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทำให้แอ่งน้ำใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดการตื้นเขินซึ่งเข้าใจว่าต่อเนื่องกับทุ่งกุลาร้องไห้ แต่การตื้นเขินเกิดขึ้นมานาน

แล้ว ทำให้เกิดปฏิกิริยาเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยา ลักษณะที่เห็นซึ่งต่างจากทุ่งกุลาไปบ้าง แอ่งน้ำทุ่งกุลาจึงให้อาจเป็นทะเลน้ำจืดขนาดใหญ่ ซึ่งปรากฏหลักฐานการทับถมของซากดึกดำบรรพ์ ได้แก่ ซากหอยที่จับตัวกันแน่นเป็นแผ่นหนาตั้งแต่ ๑๐-๓๐ เซนติเมตรซึ่งเป็นที่มาของ “โพนขึ้นก”

สำหรับอำเภอสวรรณภูมิมีโพนขึ้นกอยู่หลายแห่ง รวมไปถึงอำเภอเกษตรวิสัยด้วย บริเวณที่พบซากหอยโบราณที่กล่าวถึงนี้ ชาวบ้านเรียกว่า โพนขึ้นกน้อย อยู่ในเขตบ้านดอนพิมาน ตำบลสระคู อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามผิวดินปรากฏซากหอยที่จับตัวกันแน่น หรือ “ฟอสซิล” นี้แบ่งออกหลายประเภทตามลักษณะการเกิด นักโบราณชีววิทยาได้จัดประเภทฟอสซิลหอยที่โพนขึ้นกอยู่ประเภทซากแร่แทรก (Mineralization หรือ Per mineralization) เกิดจากสารละลายแทรกเข้าไปตกตะกอนบรรจุอยู่ตามรูพรุนของซากหิน ซึ่งทำให้ซากไม่เปลี่ยนรูปร่าง หรือสารของซากไม่เปลี่ยนแปลง เหตุนี้เองทำให้ซากดูหนักขึ้นเหมือนหิน จากการวิเคราะห์ของ นายภราเดช ศรีสุข อาสาสมัครประจำศูนย์วิจัยไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว วัดสักระวัน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซากหอยเหล่านี้มีอายุประมาณ ๒ ล้านปี ตรงกับยุค Quaternary น่าจะเป็นหอยน้ำจืดประเภทที่มีฝาเดียว (Gastropod) จำพวกหอยขม (genus viviparous) และประเภทสองฝา (bivalve) จำพวกหอยกาบ (family cardida)

๓. พื้นที่และอาณาเขต

ทุ่งกุลาจึงให้มีเนื้อที่ประมาณ ๒.๑ ล้านไร่ (๒,๑๐๗,๖๙๐ ไร่) มีความยาววัดจากแนวตะวันออก - ตะวันตก ประมาณ ๑๕๐ กิโลเมตรความกว้างที่สุดวัดจากด้านทิศเหนือ- ด้านทิศใต้ ประมาณ ๕๐ กิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัด ๑๒ อำเภอ ๗๙ ตำบล ๑,๐๔๘ หมู่บ้าน เป็นที่นาปลูกข้าวหอมมะลิ ๑,๒๖๖,๑๐๓ ไร่ ให้ผลผลิตปีละ ๔ แสนกว่าตัน เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ๔๗๐,๙๖๑ ไร่ มีวัวควายอยู่ราว ๒๗๐,๐๐๐ ตัว มียุคาลิปต์สอยอยู่ประมาณ ๖๐ ล้านต้นให้ผลผลิตไม้ปีละ ๒ ล้านต้น มีแหล่งโบราณคดี ๔๐๘ แห่ง มีคนอยู่อาศัยราว ๖๒๐,๐๐๐ คน ดังนี้

๑. จังหวัดร้อยเอ็ด มีเนื้อที่ทั้งหมด ๙๘๖,๘๐๗ ไร่ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอเกษตรวิสัย ๓๙๐,๖๐๐ ไร่จำนวน ๗ ตำบล อำเภอสวรรณภูมิ ๒๔๗,๐๐๐ ไร่ อำเภอปทุมรัตน์ ๑๖๒,๒๐๗ ไร่และอำเภอโพนทราย ๑๘๖,๖๐๐ ไร่ จำนวน ๗ ตำบล

๒. จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๙๓,๘๙๐ ไร่ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอยพยัคฆภูมิพิสัย จำนวน ๕ ตำบล

๓. จังหวัดสุรินทร์ มีเนื้อที่ทั้งหมด ๕๗๕,๙๓๓ ไร่ ได้แก่ พื้นที่ทั้งหมดของอำเภอท่าตูม ๑๗๕,๕๙๓ ไร่จำนวน ๒ ตำบล อำเภอชุมพลบุรี ๔๐๐,๔๐๐ ไร่จำนวน ๗ ตำบล

๔. จังหวัดยโสธร พื้นที่บางส่วนของอำเภอมหาชนะชัย ๓ ตำบล และอำเภอก้อวัง ๓ ตำบล มีเนื้อที่ ๖๔,๐๐๐ ไร่

๕. จังหวัดศรีสะเกษ พื้นที่ทั้งหมดของอำเภอรามัน ๑๐ ตำบล มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๘๗,๐๐๐ ไร่

แนวเขตรอบพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ มีดังนี้

- ทิศใต้ น้ำมูลเป็นเส้นแนวเขตตลอดความยาวของพื้นที่
- ทิศเหนือ เส้นแนวเขตผ่านอำเภอปทุมรัตน์ อำเภอสวรรณภูมิ อำเภอหนองฮี และอำเภอโพธิ์ทราย อำเภอเกษตรวิสัย

- ทิศตะวันตก มีลำพังซู่เป็นเส้นแบ่งแนวเขต

- ทิศตะวันออก เส้นแนวเขตผ่านอำเภอราชไสล อำเภอศีลาลาด อำเภอชนะชัยและอำเภอ ค้อวัง

๔. ตำนานทุ่งกุลาร้องไห้

มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อหลายพันปีมาแล้วดินแดนทุ่งกุลาร้องไห้เคยเป็นทะเลมาก่อนเป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำนานาชนิด ในสมัยนั้นมีเมืองสำคัญอยู่เมืองหนึ่ง คือเมือง “จำปาศบุรี” อยู่ทางทิศตะวันตกของทะเลหลวง เจ้านครจำปาศบุรีมีธิดาอยู่คนหนึ่งชื่อว่า “พระนางแสนสี” และมีหลานสาวคนหนึ่ง ชื่อ “นางคำแพง” ทั้งสองนางเป็นหญิงสาวรุ่มราวยุวกสาวเหมือนกัน มีรูปร่างหน้าตา สวยงาม เจ้านครจำปาศบุรีจัดให้มีคนดูแลเป็นอย่างดี ผู้ดูแลรักษาชื่อว่า “จำเอน” เมื่อนางทั้งสองจะไปไหนใดจะมีจำเอนก็จะติดตามไปด้วยทุกหนทุกแห่ง ในเมืองจำปาศบุรีนี้มีนาอยู่ทุ่งหนึ่งเป็นนาที่มี ฤทธิ์มาก ถ้าชาวเมืองได้รับความเดือดร้อน นาทุ่งนี้ก็จะช่วยเหลือทุกอย่างจึงมีชื่อเมืองว่า “นาคบุรี”

ในสมัยเดียวกันนั้นมีเมืองอีกเมืองหนึ่งชื่อว่า “บุรพานคร” ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกของทะเล มีโอรสชื่อ “ท้าวฮาดคำโปง” และหลานชายชื่อว่า “ท้าวอุทร” ทั้งสองได้ไปเรียนวิชาศิลปศาสตร์สำนักเดียวกัน เมื่อเรียนจบแล้วอาจารย์อยากจะให้ลูกศิษย์ทดลองวิชาดูว่ามีความสามารถมากเพียงใด จึงเรียกศิษย์ทั้งสองมาแล้วสั่งว่า “ให้เจ้าทั้งสองไปสู้กับฝูงนาคที่เมืองจำปานคร” และกำชับว่า “นาคฝูงนี้มีฤทธิ์มาก หากว่าเจ้าทั้งสองชนะนาคฝูงนี้ก็หมายความว่าวิชาอาคมที่เจ้าได้ร่ำเรียนมาเป็นผลสำเร็จ

ศิษย์ทั้งสองก็ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของอาจารย์ จึงพากันกราบลาอาจารย์จากสำนักไปยังจำปานคร เมื่อไปถึงท้าวทั้งสองยังไม่ได้ลองวิชาแต่อย่างใด แต่ทราบว่าเป็นเมืองจำปานครมีธิดาและหลานสาวที่สวยงามมาก จึงเป็นเหตุให้ชายหนุ่มทั้งสองหันมาสนใจสาวงามมากกว่าการที่ได้สู้รบทดลองวิชา กับฝูงนาค จึงได้พยายามติดต่อกับนางทั้งสอง แต่มองไม่เห็นทางที่จะสำเร็จได้ เพราะนางทั้งสองมีผู้ดูแลรักษาอย่างเข้มงวด จึงหาโอกาสติดต่อได้ยาก แต่หนุ่มทั้งสองก็ได้ละความพยายามได้สักระยะมาว่าทุกๆเจ็ดวันนางทั้งสองจะพาบ่าวไพร่และผู้ดูแลรักษาออกไปเล่นน้ำทะเลสักครั้งหนึ่ง จึงคิดว่าจะใช้วิชาที่เล่าเรียนมาช่วย

อยู่มาวันหนึ่ง นางทั้งสองและพร้อมด้วยบริวารและจำเอนผู้ดูแลรักษาได้พายเรือลงไปในน้ำทะเล ท้าวทั้งสองเห็นเป็นโอกาสดี จึงเสกผ้าเช็ดหน้าให้กลายเป็นหงส์ทองลอยไปข้างหน้าของเรือนางทั้งสอง เมื่อนางทั้งสองเห็นหงส์ทองลอยมาก็อยากได้ไว้ชม จึงอ้อนวอนจำเอนให้พายเรือติดตามเอาหงส์ทองมาให้แต่ยังตามไปไกลเท่าไร หงส์ทองก็ออกไปไกลทุกที ครั้นชะลอฝีพายลงหงส์ทองก็ลอยซาลงด้วย ทำท่าจะให้จับตัวได้ เมื่อยังตามไปเรือของนางทั้งสองก็ตกไปอยู่กลางทะเลใหญ่ ท้าวฮาดคำโปงและท้าวอุทรเห็นเป็นโอกาสดี จึงเล่นสำเภาของตนซึ่งจอดคอยท่าอยู่แล้วออกสกัดหน้าเรือของนางทั้งสองแล้วเอนางทั้งสองพร้อมด้วยบริวารขึ้นเรือสำเภาของตนแล้วแล่นออกไปในทะเลใหญ่

เมื่อเจ้าเมืองจำปานครได้ข่าว ว่านางทั้งสองได้หายตัวไปด้วยเหตุดังกล่าวแล้วจึงได้ขอความช่วยเหลือจากฝูงนาคให้มาช่วย นาคทั้งหลายที่อาศัยอยู่ถื่นนั้นจึงพร้อมใจกันดันพื้นบาดาลทำให้ทะเลแห้งเหือดลงทันที เรือสำเภาของท้าวคำโปงและท้าวอุทรแล่นต่อไปไม่ได้ ท้าวทั้งสองจึงนำเอาจำเอนไปซ่อนไว้ในดงแห่งหนึ่งต่อมาได้ชื่อว่า “ดงจำเอน” นำนางแสนสีไปซ่อนไว้ในดงแห่งหนึ่งต่อมาได้ชื่อว่า “ดงแสนสี” และเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านแสนสีในปัจจุบัน ส่วนนางคำแพงที่เป็นหลานได้นำไปซ่อนไว้ในดงแห่งหนึ่งต่อมาได้ชื่อว่า “ดงป่าหลาน” ต่อมาเป็นที่ตั้งของอำเภอบาหลาน ปัจจุบันนี้ คือ อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

เมื่อน้ำทะเลแห้งเหือดหมดแล้วพวกกุ้ง หอย ปู ปลา ที่อาศัยอยู่ในทะเลใหญ่ได้ตายหมดแล้วส่งกลิ่นเหม็นฟุ้งขึ้นไปถึงนาสิกของพระอินทร์บนสวรรค์ชั้นฟ้า พระอินทร์ทนไม่ไหวให้นกอินทรีผิวเมียลงมากินกุ้ง หอย ปู ปลาในทะเลแห้ง นกอินทรีกินอยู่ประมาณครึ่งเดือนก็หมดได้ถ่ายมูลไว้เป็นกองใหญ่มาก ซึ่งทุกวันนี้เรียกว่า “โพนขึ้นก” ปรากฏอยู่กลางท้องทุ่งกุลาร้องไห้ในเขตตำบลหินกอง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

จะกล่าวถึงเจ้าเมืองจำปานคร ได้ทราบว่าท้าวฮาดคำโปงและท้าวอุทรได้นำนางแสนสีและทางคำแพงไปตกอยู่ในทะเลแห้ง (ท้องทุ่งอันกว้างใหญ่) และท้าวทั้งสองได้เกิดขัดใจกัน และได้ชิงดีชิง

เด่นกันเพราะเกิดรักนางแสนสว่นกัน เมื่อตกลงกันไม่ได้เลยเกิดฆ่ากันตาย ท้าวฮาดคำโปงเป็นฝ่ายปราชัยและสิ้นชีพไปอย่างน่าอนาถ จึงกลายเป็นผีเฝ้าทุ่งเพราะมีความรักและความห่วงใยในนางที่ตนรักมากและเป็นผีที่เฝ้าทุ่งที่น่ากลัวมากที่สุด เวลากลางคืนจะมีแสงวิ่งไปวิ่งมาในท้องทุ่งเพื่อติดตามหานางที่ตนรัก ซึ่งชาวบ้านแถบทุ่งกุลาร้องไห้เรียกว่า “ผีโป่งหรือผีทุ่งศรีภูมิหรือผีหัวแสง ”

เมื่อเจ้าเมืองจำปานาคุบริทราบรายละเอียดเช่นนี้ จึงเกิดความสงสารและอภัยโทษ แล้วจึงจัดเสนาข้าราชการไปตามเอานางทั้งสองพร้อมทั้งท้าวอุทรกลับมายังจำปานาคนคร พร้อมทั้งประทานไพร่พลให้ท้าวอุทรไปสร้างดงท้าวสารขึ้นเป็นเมืองท้าวสาร (ต่อมาคืออำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด) พร้อมทั้งยกนางแสนสว่นให้เป็นมเหสีท้าวอุทรด้วย

ทะเลกว้างใหญ่กลายเป็นท้องทุ่งอันกว้างใหญ่ไพศาลจนมองสุดลูกหูลูกตา มองเห็นของทุ่งจดขอบฟ้าประหนึ่งว่ามองดูทะเล

ตำนานเรื่องทุ่งกุลาร้องไห้ฉบับนี้เป็นตำนานที่มีความใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด เพราะเป็นไปตามข้อสันนิษฐานทางภูมิศาสตร์ที่กล่าวว่า “บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดิน ๒ แอ่ง เป็นที่ต่ำ มี บ่อ หนอง บึง หรือมีน้ำท่วมถึงในฤดูฝน แอ่งแผ่นดินตอนล่างมีอาณาเขตกว้างขวาง คือ แอ่งโคราช มีแม่น้ำมูลและสาขาใหญ่น้อย คือ ลำชี ลำน้ำพอง ลำปาว ไหลผ่านสู่แม่น้ำโขงทางด้านตะวันออก แต่แม่น้ำเหล่านี้โดยเฉพาะแม่น้ำมูลไหลลงสู่แม่น้ำโขงไม่สะดวก เพราะพื้นดินตรงกลางเป็นแอ่งดังกล่าว ทำให้บริเวณนี้มีน้ำขังตลอดฤดูน้ำ เกิดน้ำท่วมฉับพลันทุกปี บริเวณทุ่งราบที่กว้างขวางเป็นแอ่งน้ำ ได้แก่ ทุ่งกุลาร้องไห้ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม ศรีสะเกษ ยโสธร พอถึงหน้าแล้งน้ำจะระเหยไปหมด จนกลายเป็นทุ่งโล่ง ดินกร่อยทำการเพาะปลูกไม่ได้ มีแต่ป่าละเมาะขึ้นประปราย หญ้าที่ขึ้นก็ใช้เลี้ยงสัตว์ไม่ได้ พอหน้าน้ำก็มีน้ำท่วมเต็มบริเวณ ถึงกับมีการจับปลากันได้ มีผู้สันนิษฐานเมื่อหลายพันปีมาแล้วบริเวณนี้เคยเป็นทะเลมาก่อน

๕. ประวัติทุ่งกุลาร้องไห้

เมื่อทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาลได้กลายเป็นท้องทุ่งอันกว้างใหญ่ทำให้มองเห็นดินจืดท้องฟ้ามาแล้วเป็นเวลานานเท่าไรไม่มีใครสามารถบอกได้ แต่คนเฒ่าคนแก่ได้เล่าสืบต่อกันมาว่าเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว ได้มีการค้าขายติดต่อกับพ่อค้าต่างบ้านต่างเมืองทั้งที่ใกล้เคียงและห่างไกลกัน มีพ่อค้าหาบสินค้าเที่ยวขายไปตามหมู่บ้านแถบทุ่งกว้างนี้เป็นประจำโดยเฉพาะฤดูแล้ง

บรรดาพ่อค้าที่มาค้าขายในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ได้มีพ่อค้าพม่าเผ่าหนึ่งชื่อว่า “เผ่ากุลา” ได้นำสินค้ามาเร่ขายและมากันเป็นหมู่คณะ ๒๐ - ๓๐ คน สินค้าที่นำมาขายได้แก่ สีย้อมผ้า เข็ม แพร พรหม ยาสุมไพร เครื่องถม ซึ่งทาด้วยไม้ไผ่ทาร์กลึงสี ลวดลายสวยงามเป็นกลองคล้ายกระดิ่งข้าวเหนียวชาวบ้านนิยมซื้อไว้ใส่หูหรือและหมากพลู เวลาเดินทางไปไหนมาไหนพวกพ่อค้านำสินค้าใส่ถุงใบใหญ่ที่เรียกว่า “ถึงกระเทียว” มาขายจะหาบเร่ร้อนรอนแรมไปเรื่อยๆเป็นแรมเดือนแรมปีขายหมดที่ใดก็จะซื้อสินค้าหาบเร่ขายไปเรื่อยๆ

ครั้งหนึ่งมีกุลาพวกหนึ่งเที่ยวเร่ขายสินค้าจากอุบลราชธานี ศรีสะเกษ เรื่อยมาจนถึงสุรินทร์ พอถึงท่าตูม พวกกุลาได้พาซื้อครั้งเป็นจำนวนมาก เพื่อจะไปทำสีย้อมผ้ามาขายอีกต่อหนึ่ง พวกกุลา

ต่างพากันหอบหิ้วข้าวแม่ น้ำมูล พอได้มาสักหน่อยก็ถึงท้องทุ่งอันกว้างใหญ่ หมายถึงว่าจะเดินตัดท้องทุ่งไปสู่เมืองป่าหลาน (อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย) มหาสารคาม ขอนแก่น อุดรธานี ขึ้นเหนือไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นเส้นทางที่พ่อค้ายังไม่เคยเดินผ่านทุ่งนี้มาก่อน ทำให้ไม่ทราบระยะทางที่แท้จริง เพราะเห็นเมืองป่าหลานอยู่หลังๆหาทราบไม่ว่า “ใกล้ตาแคใกล้ตีน” (สำนวนภาษาอีสาน คือ มองเห็นเป็นใกล้แต่ต้องเดินไกล) ขณะที่เดินข้ามทุ่งรู้สึกเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ามาก และเป็นฤดูแล้งด้วย น้ำจะเต็มก็ไม่มี ต้นไม้ที่จะอาศัยร่มเงาแม้เพียงต้นเดียวก็ไม่มี ทั้งที่แดดก็ร้อนจัดต่างก็พากันอดโรยไปตามๆกัน ครั้งที่หอบมาจะทั้งก็เสียชีวิต จึงพากันโอดครวญและคิดว่าจะเอาชีวิตมาตายในท้องทุ่งนี้เป็นแน่แท้ จึงพากันร้องให้ไปตามๆกัน

พวกกุลาต่างพากันร้องให้แล้วได้พากันพักพอหายเหนื่อย จึงเดินทางต่อไปอีก แต่ครั้งที่หอบมาหนักมากพวกกุลาจึงพากันทั้งครั้งบ้างเล็กน้อย ต่อมากลายเป็น “หมู่บ้านดงครั้งน้อย” อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

เมื่อพวกกุลาเดินทางต่อไปอีกรู้สึกอดโรยมาก ครั้นไปถึงกลางทุ่งจึงตัดสินใจเทครึ่งทั้งหมดคงเหลือไว้แต่อาหารเท่านั้น บริเวณที่กุลาเทครึ่งทั้งทั้งหมดนี้ ต่อมาได้ชื่อว่า “บ้านดงครั้งใหญ่” อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อพวกกุลาเดินทางมาพ้นทุ่งแล้ว เข้าสู่หมู่บ้านมีคนมามุงดูจะขอซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากแต่พวกกุลาไม่มีสินค้าที่จะขายให้แก่ชาวบ้าน พวกกุลาพากันเสียใจและเสียขายสินค้าที่ตนได้เททิ้งลงกลางทุ่ง พวกกุลาจึงพากันร้องให้อีกครั้งเป็นครั้งที่สอง ทำให้เกิดเป็นชื่อเรียกทุ่งอันกว้างใหญ่ไพศาลแห่งนี้ว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้” มาตราบเท่าทุกวันนี้

๖. ชนชาติกุลา

กุลา หรือพระราชพงศาวดาร เรียกว่า ต้องสู้หรือต้องชู ได้เข้ามาค้าขายในภาคอีสาน บางคนได้ภรรยาเป็นชาวอีสาน ตั้งหลักแหล่งเป็นกลุ่มใหญ่ ดังเช่น กุลาบ้านโดนใหญ่ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี กุลา หรือ กุหล่า ในพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน หมายถึง ชาติดองชู และไทยใหญ่ คำว่ากลุ่มกุลาไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นภาษาอีสานหรือพวยัพ แต่ภาษาถิ่นภาคเหนือเรียกคนต่างถิ่นว่า กุลา เช่นฝรั่ง เรียกว่า กุลาขาว เรียกแขกว่า กุลาดำ (ดองชู เป็นชาวกะเหรี่ยงเผ่ากะโปอาศัยอยู่บนภูเขา ส่วนไทยใหญ่ คือ ชาน หรือเงี้ยว เอกสารทางราชการมักเรียกชาวกุลารว่าดองชู)

ชาวกุลาเป็นพ่อค้าหาบเร่ (Itinerant Peddlers) รองจากชาวจีน ชาวกุลารู้จักเร่ขายสินค้าเช่น ข้าว (ดาบปลายกุศ) เครื่องเงิน เครื่องเงิน ขันทองเหลือง เขียนหมาก ผ้าแพร สีย้อมผ้า และฆ้องเร่ร่อนไปตามหมู่บ้าน และเนื่องจากการเดินทางในสมัยก่อนมีผู้ร้ายชุกชุม จึงมักไปกันเป็นกลุ่ม๑๐-๒๐ คน นำสินค้าเดินทางเร่ขายจากเมืองนั้นไปเมืองนี้ รอนแรมไปตามหมู่บ้าน ค่ำไหนนอนนั่นส่วนมากจะอาศัยนอนตามศาลาวัด เมื่อสินค้าที่นำมาขายหมดก็จะขึ้นไปซื้อสินค้ามาลงมาขายใหม่ แต่จะไปโดยไม่ให้เสียเที่ยว เพราะเขาจะซื้อสินค้าจากภาคอีสานขึ้นไปขายด้วย เมื่อขายหมดก็จะซื้อสินค้าจากเหนือลงมาขายอีก กลับไปแต่ละครั้งก็ขวนขวายที่น่องพวกพ้องที่สนิทสนมนำสินค้าตามมาค้าขายด้วย

Junko Kooisumi (จุนโกะ โคอิซุมิ) เขียนไว้ในบทความเรื่องทำไมกุลารถึงร้องไห้ (why the Kula Wept) กล่าวถึงการเข้ามาของชนเผ่ากุลาในปี พ.ศ. ๒๓๘๑ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่ง

เกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ใจความว่า “ชาวต้องซู่” (กุลลา) จะมาเป็นกลุ่มจากมะละแหม่ง (มะละล้าเม็ง-เมืองมอลเมียนที่ว่าราชการของมณฑลตะนาวศรี) ผ่านจังหวัดตาก หรือเมืองระแหง นำสินค้ามาขายระหว่างทางและซื้อช้างซื้อวัวไปยังบ้านเกิดเมืองนอนของตน ช้าง งาช้าง เขาสัตว์ ไหม วัว ควายเป็นสินค้าที่นิยมในการซื้อขายของกุลลา(ต้องซู่) ในแถบนครราชสีมาและลาวเหนือ และเหตุที่ทำให้การค้าขายของชาวกุลลาเฟื่องฟูเพราะได้รับอภิสิทธิ์ด้านการค้าตามสนธิสัญญาเบาริง พ.ศ. ๒๓๙๘ เนื่องจากชาวกุลลาถือเป็นคนบังคับของอังกฤษ รัฐบาลไทยให้ความสะดวกในการค้าขายตามพันธะสัญญาเบาริง

๗. วัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้

การจัดกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ นั้น ได้มีการนำหลักฐานทางโบราณคดีสำคัญสองประการมาพิจารณา คือ ภาชนะลักษณะดินเผา และประเพณีการฝังศพเป็นหลัก โดยทั้งนี้กลุ่มวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีการจัดแบ่งกลุ่มต่างๆ ดังนี้

๑. กลุ่มชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำสงคราม หรือกลุ่มวัฒนธรรมบ้านเชียง
๒. กลุ่มชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำชีตอนบน
๓. กลุ่มชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน หรือกลุ่มพิมาย
๔. กลุ่มชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำชีตอนล่าง และแม่น้ำมูลตอนกลาง หรือกลุ่มทุ่งกุลาร้องไห้
๕. กลุ่มชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำมูลตอนล่าง

วัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้แตกต่างกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ เพราะภาชนะดินเผามีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านเนื้อดิน การตกแต่ง และหน้าที่การใช้งาน เดิมได้มีนักวิชาการ เช่น รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโภดมได้กล่าวถึงลักษณะพิเศษของภาชนะดินเผาที่พบในทุ่งกุลาร้องไห้ว่า “แบบทุ่งกุลาร้องไห้” มีเนื้อดินสีขาว ลักษณะบาง เผาด้วยอุณหภูมิสูง ตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ ทาน้ำสีแดง บริเวณขอบปากเขียนเป็นเส้นตรงที่ขอบปาก และ ศ.ชาร์ล ไฮแอมได้ค้นพบภาชนะดินเผาที่มีลักษณะพิเศษที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ ภาชนะแบบร็อยเอ็ต (Roi-et ware) พบครั้งแรกที่แหล่งโบราณคดี บ้านโนนเตื่อ บ่อพันขัน ดอนตาพัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (ปัจจุบันเป็นแหล่งโบราณคดีดอนตาพัน อยู่ในเขตอำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด) ซึ่งมีลักษณะพิเศษ ในด้านการตกแต่งผิว คือ ผิวภาชนะด้านนอกจะตกแต่งด้วยลายทาบเชือกทำให้เรียบแล้วเขียนทับด้วยสีแดงเป็นแถบ

นอกจากภาชนะดินเผาแล้ว วัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้ยังปรากฏประเพณีการฝังศพที่มีการนำกระดูกคนตายใส่ลงไปในภาชนะดินเผาและฝังอีกครั้งหนึ่ง เรียกแบบนี้ว่า ประเพณีการฝังศพครั้งที่สอง ซึ่งแบบแผนการฝังศพจะปรากฏมากมายหลายรูปแบบ ดังเช่น ภาชนะบรรจุกระดูก ทรงไข่ ทรงกลม และทรงกระบอก ซึ่งล้วนแล้วแต่จะมีฝาปิดเป็นทรงอ่าง ทรงสามขนาดใหญ่ (คล้ายกระทะ) และฝาปิดเป็นแผ่นดินเผาทรงกลมมีหูหรือด้ามจับ และจะพบว่าการฝังรวมกันเป็นกลุ่ม ทั้งการวางภาชนะในแนวนอน และตั้งฉากกับพื้นสำหรับการฝัง โดยการวางภาชนะในแนวนอนนั้นจะพบการวางเรียงต่อกันเป็นแถว (ส่วนปากภาชนะจะต่อกับส่วนก้นภาชนะดินเผาอีกใบหนึ่ง) และแบบพิเศษที่นำภาชนะทรงยาวขนาดใหญ่ ๒ ใบ มีลักษณะส่วนปากประกบกันมองดูคล้าย “แคปซูล”

สำหรับชุมชนโบราณที่ปรากฏในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้จะปรากฏทั้งที่มีคูน้ำ คันดิน และไม่ปรากฏคูน้ำคันดินล้อมรอบ ซึ่งพบการตั้งถิ่นฐานบริเวณราบลุ่มน้ำท่วมถึง (flood Plain) บริเวณลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ (low terrace) และลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Middle terrace) ซึ่งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำที่มีผลต่อชีวิตของผู้คนในสมัยโบราณเสมอมา และจากการศึกษาที่ผ่านมาช่วงเวลาที่มีการแพร่กระจายของกลุ่มวัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้ อย่างหนาแน่นน่าจะจัดอยู่ในช่วงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย มีอายุประมาณ ๒,๕๐๐ ปี เป็นต้นมา จนกระทั่งได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมเขมร ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๘

ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๓ - ๒๔ เป็นช่วงเวลาที่เกิดการอพยพของคนลาวเวียงได้เคลื่อนเข้ามาสู่ภาคอีสานมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มีชาวลาวเวียงที่อพยพมาจากนครจำปาสักและตามมาด้วยคนส่วย คนกูย และคนเขมร เข้ามาสร้างบ้านแปงเมืองมากขึ้นเพียงระยะเวลา ๒๐๐ - ๓๐๐ ปี เปลี่ยนสภาพทุ่งกว้างเกิดเป็นหมู่บ้านกระจายเกือบเต็มทุ่ง มีบ้าน มีเมือง ที่สำคัญและมีบุคคลสำคัญจากอดีตถึงปัจจุบันมากมายจนนับไม่ถ้วน อย่างเช่น มหาบุรุษทุ่งกุลาร้องไห้เจ้าพ่อศรีนครเตา ซึ่งกลายเป็นผีใหญ่ที่คนทุ่งกุลาร้องไห้ให้ความนับถือ

ข้าวหอมมะลิโลก

จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ประมาณ ๕ ล้านไร่เศษ เป็นพื้นที่การเกษตร ๓.๗ ล้านไร่ และพื้นที่ทำนาปีรวมทั้งข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ๒.๙ ล้านไร่ ส่วนใหญ่เป็นข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ประมาณ ๑.๔ ล้านไร่ และ ๕ จังหวัดในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ มีพื้นที่อยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดถึงร้อยละ ๔๖ ข้าวหอมมะลิเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของชาวทุ่งกุลาร้องไห้และเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ มีอิทธิพลต่อ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด จึงมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมและพัฒนาข้าวหอมมะลิให้มีคุณภาพเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยปราศจากสารพิษตกค้างและที่สำคัญพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดอุดมสมบูรณ์ไปด้วยความเค็มของเกลือและแร่ธาตุ ความร้อนจากความแห้งแล้งของดินทราย และความหนาวเหน็บแห่งทุ่งกุลาร้องไห้ ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้จึงคงความหอมของข้าวหอมมะลิได้อย่างยั่งยืนและเป็นการสร้างชื่อเสียงให้ชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ควบคู่กับการรักษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับข้าว ให้คงอยู่คู่จังหวัดร้อยเอ็ดสืบไป

ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ (Thung Kula Rong-Hai Thai Hom Mali Rice : TKR) หมายถึง ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง และข้าวขาว ที่แปรรูปมาจากข้าวเปลือกพันธุ์ข้าวหอมที่ไวต่อช่วงแสง คือ พันธุ์ ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ และพันธุ์ กข๑๕ ซึ่งปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ในฤดูนาปีและมิกลิ้นหอมทางธรรมชาติ ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษ ดังนี้

๑. มีปริมาณอมิโลส ร้อยละ ๑๔-๑๖
๒. การสลายตัวในต่าง ระดับ ๖-๗
๓. มีปริมาณสารหอม ๒-acetyl-๑-pyrroline (๑ AP) ๐.๑-๐.๒ ไมโครกรัม
๔. มีความชื้นไม่เกินร้อยละ ๑๔ สิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ ๐.๒ และข้าวพันธุ์อื่นปนไม่เกินร้อยละ ๘

จังหวัดร้อยเอ็ด ค้นพบข้อปฏิบัติ ๑๐ ประการที่ทำให้ข้าวหอมมะลิคงความหอมอย่างยั่งยืน

ข้อที่ ๑ จะต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ เท่านั้น โดยเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์พืช และสหกรณ์การเกษตรที่น่าเชื่อถือ และต้องเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุก ๓ ปี เพื่อคงความบริสุทธิ์ของสายพันธุ์

ข้อที่ ๒ ดินร่วนปนทราย เป็นดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิ ดินทราย ความเค็มและความแห้งแล้งของทุ่งกุลาร้องไห้กลายเป็น “แม่” ผู้ให้ความอุดมสมบูรณ์และบ่มเพาะให้ข้าวหอมมะลิเป็นธัญญาหารชั้นเลิศ เลยกากันเรียกว่าข้าวหอมมะลิ และการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุอย่างสม่ำเสมอ จะมีผลต่อความหอมของข้าวหอมมะลิ รวมทั้งไม่ควรเผาฟาง เพราะจะมีผลทำให้ดินแข็งมากขึ้น ทำให้การแทงทะลุของรากข้าวยากขึ้น

ข้อที่ ๓ ในช่วงข้าวเจริญเติบโต (เดือนมิถุนายน-สิงหาคม) ควรควบคุมน้ำในนาให้อยู่ในระดับ ๑๐-๔๐ เซนติเมตร และในช่วงข้าวสร้างนํ้านมและแป้งเสร็จแล้ว (ช่วงเดือนพฤศจิกายน) ควรปล่อยให้แห้งภายใน ๗ วัน เพราะมีผลทำให้ข้าวหลังสารที่ทำให้เกิดความหอม

ข้อที่ ๔ สภาพภูมิประเทศ/ภูมิอากาศ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีน้ำท่วมขังตลอดปี เพราะสารที่ทำให้เกิดความหอม (๒ - ACETL -๑-PYRROLINE) จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งหรือทำให้ข้าวเกิดความเครียด ข้าวจะมีความหอมมากขึ้น

ข้อ ๕ การหว่าน/การปักดำ ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์รองพื้นก่อนการหว่านหรือการปักดำและได้มีการศึกษาทดลองแล้วว่าการทำงานหว่าน จะสร้างสารที่ทำให้เกิดความหอมมากกว่านาดำ เพราะต้นข้าวจะไม่ค่อยสมบูรณ์นักจะแย่งอาหารกัน หรือถ้าปักดำควรสลับหว่างถี่ ๆ

ข้อ ๖ การจัดการดูแล ควรกำจัดวัชพืชและตัดพันธุ์ปน และในช่วงก่อนข้าวตั้งท้องควรเสริมด้วย ธาตุอาหารจำพวกกำมะถันและโปแตสเซียมพร้อมกรดไนโตรเจนในช่วงข้าวสร้างน้ำนม (ช่วงเดือนตุลาคม-เดือนพฤศจิกายน) จะทำให้ข้าวหลังสารที่ทำให้เกิดความหอมมากขึ้น

ข้อ ๗ การเก็บเกี่ยว ต้องเก็บเกี่ยวข้าวให้แล้วเสร็จในระยะพลับพลึงเท่านั้น คือในช่วงที่ข้าวมีใบ สีไพล หรือใบมีสีเขียวอมเหลือง ๘๐ % จะทำให้ข้าวคงความหอมและต้องระมัดระวังไม่ให้ถูกฝนหรือถูกความชื้นในช่วงเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา

ข้อ ๘ การเก็บรักษา ต้องเก็บรักษาอยู่ในที่ที่มีอากาศเย็นและถ่ายเทสะดวก ปราศจากละอองฝน และเมล็ดพันธุ์ควรมีความชื้นไม่เกินร้อยละ ๑๔ จะทำให้ข้าวคงคุณภาพความหอมได้ยาวนานขึ้นการเก็บเกิน ๖ เดือน จะทำให้คุณภาพความหอมลดลง

ข้อ ๙ การแปรรูป การสีข้าว (ควรขัดน้อย) ความเร็วรอบของเครื่องขัดข้าวควรอยู่ระหว่าง ๑,๕๐๐ - ๑,๘๐๐ รอบ/นาที หรือควรสีเป็นข้าวกล้องก่อนแล้วพักไว้ให้เย็นจึงนำไปขัดขาวทำให้ข้าวมีคุณภาพดีกว่า คงความหอมมากกว่าการสีปกติ

ข้อ ๑๐ การบรรจุภัณฑ์ ในระบบสุญญากาศจะทำให้ข้าวหอมมะลิคงคุณภาพความหอมได้ยาวนานกว่าการบรรจุภัณฑ์ชนิดอื่น ๆ

เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ สหภาพยุโรปได้ออก Commission Implementing Regulation (EU) No ๑๒๐/๒๐๑๓ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ จดทะเบียนชื่อ ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ (Khao Hom Mali Thung KulaRong-Hai) อย่างเป็นทางการเป็นการคุ้มครองตามภูมิประเทศที่ผลิต (Protected Geographical Indications : PGI) ตามที่ไทยได้ยื่นขอจดทะเบียนชื่อดังกล่าว โดยมี Single Document ที่ปรับปรุงในบัญชีแนบท้าย ๒ ซึ่งสินค้าของไทยเป็นสินค้าลำดับที่ ๕๔๔ ที่ได้รับการจดทะเบียน PGI กฎหมายนี้จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๖

ข้าวสารหอมมะลิ และทุ่งข้าว ทุ่งกุลาร้องไห้

วิถีชีวิตเกษตรกร และทุ่งข้าวหอมมะลิ ในทุ่งกุลาร้องไห้

ภาคผนวก ฉ

ประมวลภาพ

การลงพื้นที่ และวัดต่าง ๆ ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

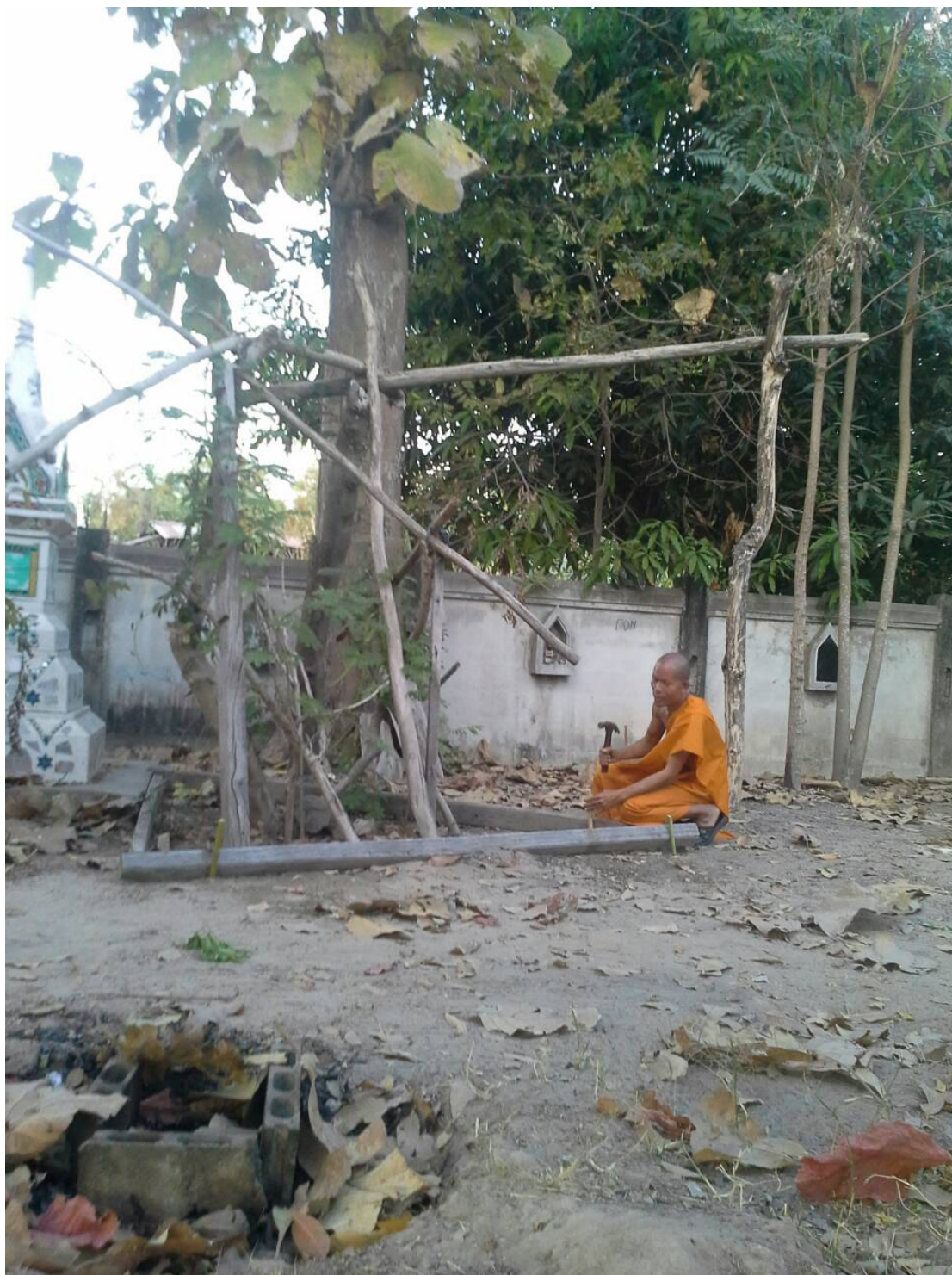
การประชุมพระสังฆาธิการในอำเภอสุวรรณภูมิ (๖ มกราคม ๒๕๕๘)

วิถีชีวิตของพระสงฆ์ในวัดต่าง ๆ ในอำเภอสุวรรณภูมิ

เสนาสนะในวัดบ้านตาหยวก อำเภอสวรรณภูมิ

พระกับการพัฒนาวัด

การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลของผู้วิจัย

สถานที่ปฏิบัติธรรม